

Орлик О.В.,

к.е.н., доцент

кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій

Одеський національний економічний університет

СТРАТЕГІЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Фінансово-економічна безпека є однією з найважливіших складових економічної безпеки, без позитивних результатів якої неможливе успішне

функціонування жодного підприємства. Для впровадження заходів щодо підвищення рівня фінансово-економічної безпеки на підприємствах необхідно розробити стратегію її забезпечення та проводити постійний моніторинг.

Призначенням стратегії є створення надійних переваг підприємства над конкурентами і саме вона, базуючись на цілях бізнесу, визначає засоби, за допомогою яких підприємство може перетворити свої стратегічні наміри на ринкові переваги, взаємодіючи з факторами зовнішнього впливу [1].

Як функціональна стратегія, стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки є невід'ємною частиною загальної стратегії економічного розвитку підприємства, яка, в свою чергу, повинна спиратися на функціональні стратегії. При цьому стратегія фінансово-економічної безпеки формується в рамках загальної фінансової стратегії, яка включає ряд основних напрямків: стратегію формування фінансових ресурсів; інвестиційну стратегію; стратегію фінансово-економічної безпеки; стратегію підвищення якості управління фінансовою діяльністю [2, с. 35].

Філософію стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки можна представити у вигляді наступних концептуальних положень: стратегія в якості засобу досягнення цілей робить упор на прогноз поведінки зовнішнього середовища і аналіз можливостей підприємства; цілі стратегії відображають загальні завдання і забезпечують виконання місії підприємства; стратегія адаптована до змін зовнішнього середовища; стратегія передбачає альтернативні шляхи розвитку підприємства на основі використання прогнозів, досвіду та інтуїції фахівців; стратегія мобілізує ресурси підприємства і направляє їх на досягнення поставленої мети [3, с. 19].

Стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства має ґрунтуватися на об'єктивних закономірностях розвитку фінансових відносин, визначати мету і завдання всієї системи фінансово-економічної безпеки, орієнтуватися на розробку і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів і подолання негативних тенденцій у сфері діяльності підприємства.

Проведені дослідження показали, що процес розробки та реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки має ряд характерних особливостей:

- процес розробки стратегії фінансово-економічної безпеки не завершується якоюсь негайною дією, а встановленням «дерева» цілей, набором загальних напрямків дій, рухаючись якими, підприємство забезпечить захист від небезпек і загроз, зростання і зміцнення своїх позицій;

- сформульована стратегія фінансово-економічної безпеки використовується для розробки стратегічних (перспективних) проектів. Роль стратегії полягає в тому, щоб допомогти зосередити увагу на певних ділянках і можливостях та відкинути все інше, що є несумісним зі стратегією;

- в процесі розробки стратегії фінансово-економічної безпеки не можна передбачити всі загрози, які можуть виникнути у майбутньому, та всі можливості, які відкриваються при складанні проекту конкретних заходів. Тому доводиться користуватись неповною і неточною інформацією;

– поява більш повної та точної інформації спроможна піддати сумніву обґрунтованість первісного стратегічного вибору. Тому успішне використання стратегії неможливе без зворотного зв'язку;

– орієнтири (цілі, яких прагне досягти підприємство) та стратегія (як засіб досягнення цілей) знаходяться у взаємозв'язку, так як стратегія, виправдана при одному наборі орієнтирів підприємства, не буде такою, якщо орієнтири підприємства зміняться;

– стратегія й орієнтири взаємозамінні як в окремі моменти, так і на різних рівнях підприємства. Деякі параметри ефективності в один момент можуть служити підприємству орієнтирами, а в інший – стануть його стратегією;

– необхідність в даній стратегії відповідає, як тільки реальний хід розвитку подій виведе підприємство на бажаний результат [3, с. 19; 4, с. 329-330].

Стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки є основою для розробки стратегічних планів і програм, які є системною характеристикою напрямків розвитку підприємства. Стратегія має визначати мету і завдання всієї системи забезпечення фінансово-економічної безпеки, орієнтуватися на розробку і послідовне здійснення заходів щодо закріплення і розвитку позитивних процесів та подолання негативних тенденцій у сфері діяльності підприємства. При цьому мають бути визначені найближчі і перспективні цілі даної стратегії та механізми їх реалізації.

На сьогодні, існує декілька підходів щодо виділення етапів формування стратегії фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання.

Узагальнюючи різні точки зору, ми вважаємо, що процес формування та реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно здійснювати згідно наступних основних етапів: визначення загального періоду формування та дії стратегії; проведення моніторингу і аналізу зовнішніх і внутрішніх факторів; визначення наявності процесів, що загрожують розвитку підприємства та його фінансово-економічній безпеці; проведення комплексної оцінки фактичного рівня фінансово-економічної безпеки; формування переліку показників, за якими присутні загрози; формування проектних сценаріїв стратегії фінансово-економічної безпеки; проведення оцінки і вибору найбільш пріоритетного сценарію стратегії; забезпечення реалізації обраної стратегії; організація контролю за реалізацією стратегії фінансово-економічної безпеки на підприємстві [5, с. 75-79; 6, с. 70-71].

Такий підхід дасть можливість: врахувати можливі варіанти розвитку факторів зовнішнього середовища; знизити їх негативний вплив на результати діяльності підприємства; реально оцінити його фінансові можливості; максимально використати внутрішній фінансовий потенціал підприємства; активно маневрувати фінансовими ресурсами тощо

Викладена послідовність основних етапів процесу розробки і реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки при необхідності може бути уточнена і деталізована з урахуванням особливостей фінансової діяльності конкретного підприємства.

Слід відзначити, що на практиці рідко стратегія настільки добре продумана і складена на довгострокову перспективу, що може реально витримати перевірку часом. Навіть найкращий варіант стратегії повинен передбачати пристосування до мінливих умов ринку, стратегічного маневрування конкурентів, до нових можливостей, що виникають.

Таким чином, стратегія складається із запланованих дій (намічена стратегія) і необхідних поправок у випадку непередбачених обставин (незаплановані стратегічні рішення). Отже, стратегію краще за все розглядати як комбінацію із запланованих дій і швидких рішень щодо адаптації до нових досягнень промисловості та нової диспозиції на полі конкурентної боротьби [7, с. 20].

Виходячи з вищевикладеного матеріалу можна відзначити, що стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки динамічна і оновлюється по мірі розвитку підприємства. Невеликі зміни стратегії необхідні, особливо в кризових ситуаціях, але вони не можуть здійснюватися занадто часто без виникнення організаційної плутанини і певного негативного ефекту. Добре продумана стратегія зазвичай живе декілька років, вимагаючи лише незначних змін для пристосування стратегії до мінливих умов.

Література:

1. Супрун С. Д. Особливості формування конкурентних стратегій підприємств в сучасному динамічному середовищі [Електронний ресурс] / С. Д. Супрун, О. Д. Волошина. – Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-suprun-sd-voloshina-od-osoblivosti-formuvannya-konkurentnih-strategiy-pidpriemstv-v-suchasnomu-dinamichnomu-seredovischi/>.
2. Яковлева И. Н. Справочник по финансовой стратегии и тактике / И. Н. Яковлева. – М. : Профессиональное издательство, 2009. – 336 с.
3. Гусев Ю. В. Стратегический менеджмент : Учебно-методический комплекс / Ю. В. Гусев, И. В. Лемеш. – Новосибирск : НГУЭУ, 2005. – 158 с.
4. Мойсеєнко, І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства / І. П. Мойсеєнко, О. М. Марченко. – Львів, 2011. – 380 с.
5. Орлик О. В. Стратегія фінансово-економічної безпеки підприємства: особливості процесу розробки та реалізації / О. В. Орлик // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2016. – Вип. 1(20). – С. 71-83.
6. Орлик О. В. Концептуальні основи стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства / О. В. Орлик // Сталий розвиток економіки. – 2016. – № 1. – С. 67-73.
7. Томпсон, А. А. Стратегический менеджмент. История разработки и реализации стратегии : [пер. с англ.] / А. А. Томпсон, А. Дж. Стрикленд. – М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.